

АБСТРАКТНИ ДЕВЕРБАЛНИ ФОРМАЦИИ С ОСНОВИ ОТ ГРЪЦКИ ПРОИЗХОД

Наталия СОТИРОВА-МИЛЧЕВА

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България
E-mail: natalia.sotirova@abv.bg

ABSTRACT DEVERBAL FORMATIONS WITH BASES OF GREEK ORIGIN

Nataliya SOTIROVA-MILCHEVA

South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria
E-mail: natalia.sotirova@abv.bg

ABSTRACT: The object of analysis here are the deverbal abstract nouns with roots of Greek origin and Bulgarian suffix. Most of them are motivated by fully adapted verbs borrowed from Greek and of particular interest from the perspective of word formation are the secondary derivatives formed from denominative verbs motivated by Greek nouns and adjectives. The transformation of borrowed words into productive bases, which are combined with local word-forming suffixes, is the final stage of the complex process of lexical borrowing, which follows the stage of morphological adaptation of borrowed words, i. e. their grouping into a certain lexical-grammatical type. Many of them have formed large groups of derivatives. Being composed of elements of different languages, the new lexemes are hybrid in nature regarding their word-formation and their separation into a special category reflects the new status of the Greek bases of the borrowings. The hybrid formations of this type are the final result of the assimilation of the Greek loan words into the Bulgarian language, which is why they occupy a specific position in the Bulgarian lexical fund. The use of some of them is dialect or archaic, but they all contribute to the enrichment of the vocabulary and the ways of expression in Bulgarian.

KEYWORDS: hybrid formations, Greek borrowings, Bulgarian suffixes, productive bases, deverbal abstract nouns

Значителен е броят на гръцките лексикални заемки, които, станали част от българската лексикална система, започват да участват в словообразователните процеси на българския език, като се превръщат в произвеждащи основи, свързващи се с домашни словообразователни форманти. Включването им в българската словообразователна и лексикална система е показател за тяхната крайна степен на асимилация в български, а някои от тях формират много големи словообразователни гнезда и дори не се чувстват като чуждици. Новите лексеми, възникнали вече на домашна почва, са съставени от разноезични елементи (в повечето случаи те са образувани от основи на гръцки заемки, към които се прибавят български словообразователни форманти – суфикси и префикси), т.е. в словообразователен аспект те имат хибриден характер (Патев, 1970; Кювлиева, 1980, с. 87; Лютакова, 1997, с. 6; Кочева-Лефеджиева, 2004, с. 122; Барболова, 2012; Маринов, 2013 и др.)¹. И макар че съществителните имена съставляват най-голям процент от заетите гръцки лексеми, база за по-нататъшна деривация създават и редица глаголи. Повечето от тях са проникнали със своя аористен облик² и запазват аористния показател -σ-³ и в производните си, както е видно в примерите *прокòпсаник*, *прокòпсаница*, *непрокòпсаник*, *непрокòпсаница*, *прокòпсване* < прокòпсам // прокòпсвам < аористната основа (по-нататък АО) *прокоψ-* на гръцкия глагол *проκόβω* (*проκόβω*) 'сполучвам, напредвам, успявам'. По-малко на

¹ Терминът *хибридно словообразуване* е използван от посочените автори, за да се обозначи именно процесът на превръщането на заемките от различни езици (френски, турски, английски, немски, румънски) в българския книжовен език и неговите диалекти в произвеждащи основи, към които се добавят български словообразователни форманти.

² Тази особеност, характерна за гръцките глаголни заемки и в останалите балкански езици, е свързана с честотата на употреба на глаголните форми в гръцкия, образувани от аористната основа.

³ Този показател се появява и при глаголните заемки от турски (напр. боядисвам, курдисвам), в които се е сраснал с показателя за мин. вр. -ti-/di- и е образувал хибридният формант -ti-s/-di-s, но служи за образуване на глаголи и от чисто български произход (напр. варосвам, белосвам). В строежа на такива глаголни заемки нито гръцкият формант, нито хибридният формант изразяват финитност, на която са носители по произход (вж. Мирчев, 1978, с. 86; Матов, 1893, с. 22; Скорчев, 1947, с. 19).

брой са глаголите, заети направо от сегашната основа на гръцките глаголи (*кокòря се* < *κoκκορεύομαι*; *харìзвам* < *χαρίζω*; *хоратувам* < *χωρατεύω*; *труфя се* < *τροφώ* и др.). Друга група глаголи, лежащи в основата на разглежданите девербални формации, са деноминативни. Те са мотивирани на местна почва от заети гръцки съществителни или прилагателни имена (*даскалувам*//*даскаля* < *δάσκαλ* < *δάσκαλος*; *майсторя* < *μáιστορ* < *μάστορας*; *евтиня*, *поевтинявам* < *έβτιν* < *εβθινός* и др.), към които се присъединяват обичайните за българския език наставки за образуване на глаголи от имена. При някои от тях се прибавя и аористната сигматична наставка *-с(в)ам* (*харòсвам* < *χαρα* < *χαρά*). Част от глаголите от гръцки произход могат да бъдат префигирани на българска почва, като се свързват с представки като *до-*, *за-*, *из-*, *от-*, *по-* и др., а някои от тях мотивират други производни (*до-мирисвам*//*до-мириша*, *за-мирисвам*//*за-мириша*, *из-мирисвам*//*из-мириша*, *на-мирисвам*//*на-мириша*, *от-мирисвам*//*от-мириша*, *по-мирисвам*//*по-мириша*, *раз-мирисвам*//*раз-мириша* и др. от глагола „мирисам“ ’мириша’, срв. АО *μύρισ-* на гр. *μυρίζω* ’мириша, ухаля, воня’). Срещат се случаи и на двойно префигирани на българска почва глаголи, заети от гръцки (*по-на-сòсвам*, *на-по-сòсвам* < *сòсвам* ’уморявам се, изтощавам се, стигам, достатъчен съм’, срв. АО *σώσ-* на гр. гл. *σώνω* ’свършвам, завършвам, отслабвам, стигам, спасявам’; *из-до-фтàсам*, *не-до-фтàсам*, *из-при-фтàсам* < *фтàсам*, срв. АО *φθάσ-* на гр. гл. *φθάνω* и др.). Обект на анализ тук са абстрактните девербални формации с основи от гръцки произход и български суфиги. Предвид хибридният характер на разглежданите словоформи, където си дават среща резултатите от синхронни и диахронни процеси, се прилага комплексен метод на анализ, като те се разглеждат двупланово: а) синхронно – като част от съвременната лексикална система на българския език, образувани в резултат от процесите на адаптация и асимилация на гръцките заемки в него, и б) диахронно – при разкриване на гръцката основа. Според М. Докулил именно „мотивацията и в други думи, идващи от корена, е условие за прилагане на синхронния подход“ (Dokulil, 1962).

Материалът е ексцерпиран от Българския етимологичен речник (БЕР), трудът на Филипова-Байрова „Гръцки заемки в съвременния български език“ (1969) и монографията на Дзидзилис „Фонетични проблеми при етимологизиране на гръцките заемки в българския език“ (1990). При част от разглежданите в тази работа акционни формации, като се има предвид контекстовата им употреба, се посочва и резултативното им значение. Пример за такива субстантивни хибриди, които могат да означават както самото действие, така също и резултата от процеса, е формацията *залисия*: 1) ’действието „залисване“, объркване, замайване’, но и 2) ’резултат от действието „залисване“, шум, глъчка’, мотивирано от глагола „залисам//залисвам“ ’забавлявам, замайвам, отвличам вниманието’, срв. АО *ζάλισ-* на гр. *ζαλίζω* ’замайвам, обърквам’. Именно въз основа на еднаквата им ономаσιологична мотивираност, както и въз основа на невъзможността при повечето от обличията да се разграничи действието от неговия резултат, редица автори обединяват акционните и резултативните имена в рамките на една категория (Szymański, 1968; Кочев, 1972; Домусчиева, 1999; Мострова, 1989; Перчеклийски, 2011; Кочев, Кочева, Мострова, 1980).

Имена от женски род

1. Словообразователен тип с наставка *-ия*

1.1. Мотивирани от глаголи, заети от гръцки език с аористния им облик:

залисия ’действието „залисване“, объркване, замайване’, но и ’резултат от действието „залисване“, шум, глъчка’, мотивирано от глагола „залисам//залисвам“, срв. АО *ζάλισ-* на гр. *ζαλίζω* ’замайвам, обърквам’.

прокопсия ’действието „прокопсване“, преуспяване’, но и ’резултат от действието „прокопсване“, сполука, успех’, мотивирано от глагола „прокопсам“ ’преуспявам, напредвам’, срв. АО *πρόκοψ-* на гр. *προκόβω* ’сполучвам, напредвам, успявам’.

1.2. Мотивирана от деноминативен глагол, образуван на българска почва от заето от гръцки език съществително, е формацията:

харосия ’действието преуспяване, успяване’, мотивирано от глагола „харòсвам“ ’виждам добро, преуспявам’, срв. гр. *χαρά* ’радост’.

1. Словообразователен тип с наставка *-ост*

2.1. Название, мотивирано от глагол, зает от гръцки език с аористния му облик:

залисаност, действие, обусловено от глагола „залисам“ ’забавлявам, замайвам, отвличам вниманието’, срв. АО *ζάλισ-* на гр. *ζαλίζω* ’замайвам, обърквам’.

2.2. *Название, мотивирано от глагол, зает от гръцки език със сегашната му основа:*

порѝзливост 'послушност', мотивирано от глагола „рѝзам“ 'слушам, покорявам се', срв. гр. χαρίζομαι 'проявявам благоразположение, показвам снизхождение' с изпадане на първата сричка чрез хаплогогия.

Единични названия са образувани със суфиксите:

-(*ан*)ица: *вѝсаница* 'действието бързане', мотивирано от глагола „вѝсам“ 'бързам', срв. АО βιασ- на гр. глагол βιάζομαι 'бързам' < βιάζω.

-(*увач*)ка: *таксувачка (таксуачка)* 'действието обещаване, обричане', но и 'результат от действието обещаване – обещание', мотивирано от глагола „таксам//таксувам“ 'обещавам, обричам се', срв. АО -таξ- на τάξω 'обещавам, обричам, правя обет'.

Имена от среден род

1. Словообразователен тип с наставка -не (-ане, -ене)

1.1. *Мотивирани от глаголи, заети от гръцки език с аористния им облик:*

амболя̀сване 'действието присаждане, ваксиниране', мотивирано от глагола „амболя̀свам“, срв. АО на гр. (α)μπολιάζω диал. 'εμβολιάζω' 'ваксинирам, присаждам'.

аксид̀сване 'действието прославяне', обусловено от глагола „аксид̀свам“ 'вдигам някого на ръце, прославям го', срв. АО αξιωσ- (аор. к. αξιώσω) на гр. αξιώνω 'удостоявам'.

арга̀сване 'действието щавене на кожа', мотивирано от глагола „арга̀свам“ 'щавя кожи', срв. АО άργασ- (аор. к. άργάσω) на гр. άργάζω 'обработвам кожа'.

арма̀сване 'действието сгодяване', мотивирано от глагола „арма̀свам“ 'годя, сгодявам', срв. АО άρμασ- (аор. к. άρμάσω) на гр. άρμάζω 'годя се'.

афор̀сване, действие, обусловено от глагола „афор̀свам“ 'отлъчвам от църквата', срв. аор. к. афор̀сσω на гр. афор̀ίζω 'отстранявам'.

ва̀псване 'багрене, боядисване', действие, мотивирано от глагола „ва̀псвам“ 'багря, боядисвам', срв. АО -βαψ- (аор. к. βάψω) от βάψω 'боядисвам'.

вт̀аксване 'обричане, обещаване', действие, мотивирано от глагола „таксам//таксувам“ 'обещавам, обричам се', срв. АО -таξ- (аор. к. τάξω) на τάξω 'обещавам, правя обет'.

в(ф)та̀сване 'стигане, пристигане', действие, мотивирано от глагола „вт̀асвам“ 'свършвам работа, стигам, достигам', срв. АО φθάσ- (аор. к. φτάσω) на гр. гл. φθάνω 'стигам, достигам; достатъчен съм; сварвам'.

вѝсане 'бързане', действие, мотивирано от глагола „вѝсам“ 'бързам', срв. АО βιασ- на гр. глагол βιάζομαι 'бързам' < βιάζω.

ган̀сване 'калайдисване', действие, мотивирано от глагола „ган̀свам“ 'калайдисвам', срв. АО γάνωσ- (аор. к. γανώσω) на гр. γανώνω 'калайдисвам'.

захар̀сване 'действие, обусловено от глагола „захар̀свам“, срв. АО ζαχάρωσ- (аор. к. ζαχαρώσω) < ζαχαρόνω също.

з(д)игѝсване 'теглене', действие, мотивирано от глагола „з(д)игѝсвам“ 'тегля на кантар', срв. АО ζυγίас- (аор. к. ζυγιάσω) на гр. ζυγιάζω.

зиль̀о(я)сване 'завиждане', действие, мотивирано от глагола „зиль̀о(я)свам (зил̀епсвам)“ 'завиждам, ревнувам', срв. АО ζήλεψ- (аор. к. ζηλέψω) на гр. ζηλεύω също.

иконом̀сване, действие, мотивирано от глагола „иконом̀свам“, срв. АО οικονόμησ- (аор. к. οικονόμησω) на гр. οικονόμω също.

кал̀сване 'канене', действие, мотивирано от глагола „кал̀свам“ 'каня, викам за сватба', срв. АО κάλεσ- (аор. к. καλέσω) на гр. καλώ 'каня, викам'.

камар̀сване 'надуване, перчене', действие, мотивирано от глагола „камар̀свам“, срв. АО кама̀рωσ- (аор. к. каμαρώσω) на гр. кама̀ρόνω 'гордея се, надувам се'.

карф̀сване 'забиване на гвоздей, заковаване', действие, мотивирано от глагола „карф̀свам“ 'забивам гвоздей, заковавам', срв. АО кáρφωσ- (аор. к. карφώσω) на гр. гл. карφώνω 'забивам гвоздей'.

катиля̀сване 'прималяване', действие, мотивирано от глагола „катиля̀свам (каталя̀свам)“ 'капвам от умора, прималявам', срв. аор. к. катаλύσω на гр. гл. καταλύω 'разлагам, западам, спирам, премахвам, унищожавам, отнемам'.

кокаля̀сване 'действието втърдяване', мотивирано от глагола „кокаля̀свам“ 'ставам корав като кокал', срв. АО кока̀λιασ- (аор. к. коκαλιάσω) на гр. коκαλιάζω 'втвърдявам се като кокал'.

липсване, (резултат от) действие, мотивирано от глагола „липсвам“, срв. АО λειψ- (аор. к. λείψω) на гр. λείπω 'липсвам'.

μαγῆ(п)сване 'чародействане', действие, обусловено от глагола „μαγῆсам“ 'извършвам магия, чародействам', срв. АО μάγεψ- (аор. к. μαγέψω) на гр. μαγεύω също.

малàксване 'припадане, прималаяване', действие, обусловено от глагола „малàксвам“ 'капвам от умора, срв. АО μάλαξ- на гр. μαλάζω, μαλάσσω (μαλακώνω) 'стискам, мачкам, омекотявам'.

миρῖсване, действие, мотивирано от глагола „миρῖсам“ 'мириша', срв. АО μύρις- (аор. к. μυρίσω) на гр. μυρίζω 'мириша, ухая, воня'.

миρòсване 'помазване с мйро', действие, мотивирано от глагола „миρòсвам“, срв. АО мýρωσ- (аор. к. μυρώσω) на гр. μυρώνω 'миропомазвам'.

молèпсване, действие, обусловено от глагола „молèпсвам“ 'заразявам с болест', срв. АО μόλεψ- (аор. к. μόλέψω) на гр. молеύω 'замърсявам, заразявам'.

мундзòсване, действието мъмрене, хокане', мотивирано от глагола „мундзòсвам“ 'мъмря, хокам, карам се някому', срв. АО μούντζωσ- (аор. к. μουντζώσω) на гр. μουντζώνω 'правя обиден жест с ръка, осквернявам'.

мухля̀сване 'плесенясване', действие, мотивирано от глагола „мухля̀сам“ 'хващам мухъл, плесенясвам', срв. АО μούχλιασ- (аор. к. μουχλιάσω) на гр. муχλιάζω също.

насòсване 'доизмисляне, лъжене', действие, обусловено от глагола „сòсам“ 'снаждам', срв. АО сòс- (аор. к. сòσω) на гр. сώνω 'свършвам, завършвам, запазвам, спасявам'.

омалàксване 'изнемощяване, отслабване', действие, мотивирано от глагола „омалàксвам“ – предст. о + АО μάλαξ- на гр. μαλάζω, μαλάσσω (μαλακώνω) 'стискам, мачкам, омекотявам'.

орῖсване 'определяне, предсказване', действие, обусловено от глагола „орῖсвам“ 'определям живота на някого, предсказвам', срв. аористните форми óρισα, óρισα (аор. к. ορίσω) на ορίζω 'определям'.

паря̀сване 'напускане, изоставяне', действие, мотивирано от глагола „паря̀свам“ 'напускам, изоставям, срв. аориста παραείσα на гр. гл. παρεάω/παρεάζω също.

педèпсване 'възпитаване, наказване', действие, мотивирано от глагола „педèпсвам“ 'уча, възпитавам, наказвам', срв. АО παιδεψ- (аор. к. παιδέψω) на гр. глагол παιδεύω 'възпитавам, измъчвам, наказвам'.

петимῖсване 'жадуване', действие, обусловено от глагола „петимῖсвам“ 'жадувам, мислея за нещо', срв. АО πεθύμησ- (аор.к. πεθυμήσω) на гр. глагол πεθυμώ 'жела'.

пихтòсване, действие, мотивирано от глагола „пихтòсвам“ 'правя нещо на пихтия', срв. АО пῆχτωσ- (аор. к. πηχτώσω) на гр. πηχτώνω 'правя на желе'.

прокòпсване/прокòпсвание 'действието „преуспяване“, мотивирано от глагола „прокòпсам“ 'преуспявам, напредвам', срв. АО πρόκοψ- (аор. к. προκόψω) на гр. проκόβω (προκόπτω) 'сполучвам, напредвам, успявам'.

прохандакòсване 'проваляне', действие, мотивирано от глагола „прохандакòсвам“ 'провалям се, продънвам се' – с представка про- от АО χαντάκωσ- (аор. к. χαντακώσω) на гр. χαντακώνω 'опроставам, унищожавам'.

псов(ф)ῖсване 'умиране', действие, мотивирано от глагола „псовῖсвам“ 'умирам', срв. АО ψόφησ- (аор. к. ψοφήσω) на сргр. гл. ψοφώ 'умирам (за животно)'.

руганῖсване 'изглаждане дъски за каци', действие, обусловено от глагола „руганῖсвам/руганῖсам“ 'рендосвам, подготвям дъски за каци', срв. АО рокáνис- (аор. к. ροκανίσω) на гр. ροκανίζω 'рендосвам, стрижа'.

сатикàсване, действие, обусловено от глагола „сатикàсвам“ 'съзирам, забелязвам', срв. АО αλεῖκασ- (аор. к. αλεικάσω) на гр. гл. αλεικάζω 'мисля, узнавам, забелязвам'.

скалῖсване 'действието плевене', обусловено от глагола „скалῖсвам//скалῖша“ 'плева', срв. АО скáλис- (аор. к. скаλίσω) на гр. скаλίζω 'копая, чопля, ровя'.

скалòсване 'действието претупване', мотивирано от глагола „скалòсвам“ 'претупвам', срв. АО скáλωс- (аор. к. скаλώσω) на гр. скаλώνω 'закачам се, спъвам се' с преосмисляне на значението.

скитаксване 'действието забелязване', мотивирано от глагола „скитаксам//скитасам“ 'виждам, забелязвам, съглеждам', с представка с- от АО *κοίταξ-* (аор. к. *κοιτάξω*) на гр. *κοιτάζω* 'гледам, виждам'.

сколасване действие, обусловено от глагола „сколасвам“ 'успявам, намирам време да свърша нещо', срв. АО *σκόλασ-* (аор. к. *σκολάσω*) на гр. *σκολάζω* 'прекратявам работа'.

скопосване 'уреждане, нареждане, свършване' действие, мотивирано от глагола „скопосвам“ 'правя нещо добре, уреждам, натъкмявам', срв. аор. к. *σκολεύσω* на гр. гл. *σκολεύω* 'целя, постигам целта си'.

слисване 'действието смайване', обусловено от глагола „слисвам“ 'смайвам, обърквам някого' – образувано с представка с- от гр. *λύομαι* 'отвързвам се, ставам безсилен, отпускам се'.

сосване, действие, мотивирано от глагола „сосвам“ 'уморявам се, изтощавам се, стигам, достатъчен съм', срв. АО *σώσ-* (аор. к. *σώσω*) на гр. гл. *σώνω* 'свършвам, завършвам, отслабвам, стигам, спасявам'.

степцване, действие, обусловено от глагола „степцвам“ 'правя нещо от нищо, правя как да е, скопосвам', срв. АО *(ε)φτ(ε)ιαξ-* на гр. гл. *φτ(ε)ιάνω* 'правя, изготвям, създавам', със с- на мястото на φ-, с промяна кс > пс на гръцка диалектна почва и накрая с промяна пс > пц на българска почва.

стивасване 'действието редене', обусловено от глагола „стивасвам“ 'редя нещо на пластове', срв. АО *στοίβαξ-* (аор. к. *στοιβάξω*) на гр. гл. *στοιβάζω* 'натрупвам, напластявам, натъпквам'.

стрексване 'приемане, скланяне; обещаване' действие, мотивирано от глагола „стрексвам“ 'приемам, скланям; обещавам', срв. АО *στρέξ-* на гр. гл. *στρέγω* 'скланям, съгласен съм'.

типосване, действие, мотивирано от глагола „типосвам“ 'печатам, отпечатвам', но и 'заствам на предна линия, изтъквам се', срв. АО *τύπωσ-* (аор. к. *τυλώσω*) на гр. гл. *τυλώνω* 'отпечатвам'.

три(о)посване, действие, обусловено от глагола „три(о)посвам“ 'зашивам временно, прикрепвам с конци', срв. АО *τρύλωσ-* (аор. к. *τρυλώσω*) на гр. *τρυλώνω* 'тропосвам'.

тронясване 'възкачване на трон' действие, обусловено от глагола „тронясвам“, срв. гр. *θρονιάζω* (аор. к. *θρονιάσω*) 'възкачвам на трон'.

фирясване, действие, мотивирано от глагола „фирясвам“ 'офейквам, изчезвам; загубвам от теглото', с аористна сигматична наставка от гр. *φυράίνω* 'давам фира, намалявам'.

халосване 'действието разваляне', мотивирано от глагола „халосвам“ 'удрям, развалям', срв. АО *χάλασ-* (аор. к. *χαλώσω*) на гр. *χαλνώ, χαλώ* 'развалям, повреждам'.

(х)аресване, действие, обусловено от глагола „(х)аресвам“ 'допада ми', срв. АО *άρεσ-* (аор. к. *αρέσω*) на гр. *αρέσω* със същото значение.

1.2. Мотивирани от глаголи, заети от гръцки език със сегашната им основа:

ливосване 'действието намазване', мотивирано от глагола „ливосвам“ 'намазвам, заливам, заглаждам нещо', срв. гр. *λείβω* 'мажа, намазвам' с изпадане на α-.

мязване 'приличане', действие, обусловено от глагола „мязам“ 'приличам', срв. гр. *μοιάζω* 'приличам'.

псалене, псалнуване 'пеене', действие, мотивирано от глагола „псалвам//псалнувам“ 'пея, опявам в църква', срв. гр. *ψάλλω* 'пея в църква'.

рйзване 'слушане', действие, обусловено от глагола „рйзам“ 'слушам, покорявам се', срв. гр. *χαρίζομαι* 'проявявам низхождение'.

труфене 'действието гиздене, контене', мотивирано от глагола „труфя се“ 'гиздя се, контя се', срв. гр. *τροφώ* 'гиздя, пирувам'.

харйзване 'действието подаряване', мотивирано от глагола „харйзвам“ 'подарявам', срв. гр. *χαρίζω* 'подарявам'.

хоратене//хортуване 'говорене, бърбрене', действие, мотивирано от глагола „хоратувам//хоратя“ 'бърбря, приказвам', срв. гр. *χορατεύω* 'шегувам се, закачам се'.

1.3. Мотивирани от деноминативни глаголи, образувани на българска почва от заети от гръцки съществителни и прилагателни имена:

анатемисване//анатемосване 'действието проклинане', но и 'резултат от действието проклинане – проклетие', мотивирано от глагола „анатемй(о)свам“ 'отлъчвам някого от

църквата чрез проклятие' < анáтема, срв. гр. ανάθεμα 'религиозен дар', в християнско време развива значение 'проклятие, клетва'.

даскалѹване 'действие, мотивирано от глагола „даскалѹвам“ < даскал, срв. гр. δάσκαλος 'учител'.

друмѹване 'пътуване по друмове', действие, мотивирано от глагола „друмѹвам“ 'пътувам' < друм, срв. гр. δρόμος 'път'.

магѣрене 'готвене', действие, обусловено от глагола „магѣра“ 'готвя, приготвям, майсторя' < магер, срв. гр. μάγερας 'готвач'.

майсторене, 'действие, обусловено от глагола „майсторя“ < майстор, срв. гр. μάστορας 'майстор'.

маламѹване 'позлатяване', действие, обусловено от глагола „маламѹвам“ 'позлатя' < малама 'злато', срв. гр. μάλαμα 'злато'.

напипѣране 'порѣсване с пипѣр', действие, обусловено от глагола „напипѣрам“ 'порѣсвам с пипѣр' < пипѣр, срв. гр. πιπέρι 'пипѣр'.

палуване 'действие, обусловено от глагола „палувам“ < палав < παλαβός 'щурав, побъркан, луд'.

панагѹване 'ходене на панагѹр', действие, обусловено от глагола „панагѹрам“ 'ходя на панаир' < панаир, срв. гр. παναγύρι < πανηγύριον 'празник, панаир'.

панагѹрстване 'ходене по панагѹри', действие, обусловено от глагола „панагѹрствам“ 'ходя по панаири' < панаир, срв. гр. παναγύρι < πανηγύρι 'панаир, празник, тържество'.

пѹзмене 'мразене', действие, мотивирано от глагола „пѹзма“ 'мразя, ненавиждам' < пѹзма, срв. гр. πείσμα 'мъст, инат'.

Поевтиняване, действие, обусловено от глагола „поевтинявам“ < ѣвтин < ευθηνός.

праматарѹване, действие, мотивирано от глагола „праматарѹвам“ 'упражнявам професия на праматарѹрин' < праматарѹрин', срв. гр. пра(γ)ματάρης 'търговец на дребни стоки'.

сарандѹване, действие, обусловено от глагола „сарандѹвам“ 'вода дете в черква за 40-ия ден' < сарандѹс 'четиридесетият ден от деня на раждането на дете', срв. гр. σαράντα 'четиридесет'.

стипѹдѹване, действие, обусловено от глагола „стипѹдѹвам“ 'слагам на нещо „стипѹца“, за да стегне' < стипѹца, срв. гр. στύψη 'стипѹца'.

тримѣрене 'тридневно гладуване', действие, обусловено от глагола „тримѣра“ 'не ям нищо три дни' < тримѣр, тримѣр 'тридневно гладуване през великденския пост', срв. гр. τριμερία 'период от три дни'.

фтикя̀сване, действие, обусловено от глагола „фтикя̀свам“ 'хваща ме болест „фтикя̀“, туберкулоза' < фтикя̀, срв. гр. φθίκυ < φθίω 'гасна, линей'.

харѹсване 'действието преуспяване, успяване', обусловено от глагола „харѹсвам“ 'виждам добро, преуспявам' < харя̀ 'радост, веселие', срв. гр. χαρά 'радост'.

Изводи

Хибридниите акционни названия, предмет на анализ тук, са само малка част от лексикалното богатство, основано на заетите гръцки думи и тяхната асимилация в българския език и на диалектно, и на книжовно равнище. Деривацията им е още едно свидетелство за това, че лексикалното заимстване не е просто един механичен процес, а е сложен акт на усвояване на чуждите елементи, подчинен на степента на чуждоезиковото влияние и силата на приемащия език. Разгледаните субстантивни хибриди са предимно от среден род. Женският род е по-слабо представен, като словообразователни типове формират наставките *-ия*, и *-ост*, а единични облици са образувани с разширените наставки *-аница* и *-увачка*. Срещат се и примери на междусуфиксна конкуренция (*вясаница* // *вясане*; *залисия* // *залисаност*; *прокопсия* // *прокопсване*; *харосия* // *харѹсване*; *втѹксване* // *тѹксувачка*), които са показателни за потенциала на българските говори да образуват разнообразни названия от една и съща мотивираща основа и са доказателство за пълната асимилация на гръцките заемки в българската езикова среда.

БИБЛИОГРАФИЯ:

Барболова, З. (2012)

Формиране на турско-български хибридни съществителни със суфикси на к-. // *Електронно списание Liternet*, 1 (146).

- <<https://liternet.bg/publish28/zoia-barbolova/hibridni.htm>> (07.10.2020). (Barbolova, Z. Formirane na tursko-balgarski hibridni sashtestvitelni sas sufiksi na k-. // Elektronno spisanie Liter net, 1 (146). <<https://liternet.bg/publish28/zoia-barbolova/hibridni.htm>> (07.10.2020).
- БЕР (1971-2017)** Български етимологичен речник. Том 1 – 8. София: АИ Проф. Марин Дринов. (Bulgarski etimologichen rechnik. T. 1 – 8. Sofia: AI Prof. Marin Drinov).
- Дзидзилис, Хр. (1990)** Фонетични проблеми при етимологизуване на гръцките заемки в българския език. София: БАН, 187 с. (*Dzidzilis, Hr. Fonetichni problemi pri etimologizuvane na gratskite zaemki v balgarskia ezik. Sofia: BAN, 187 s.*).
- Домусчиева, Л. (1999)** Сложни имена за действия и за резултати от действия от ж.р. в българските говори. – В: Актуални проблеми на българското словообразуване. София: УИ Св. Кл. Охридски, с. 252 – 263. (*Domuschieva, L. Slozhni imena za deystvia i za rezultati ot deystvia ot zh.r. v balgarskite govori. – V: Aktualni problemi na balgarskoto slovoobrazuvane. Sofia: UI Sv. Kl. Ohridski, s. 252 – 263.*).
- Кочев, Ив. (1972)** Диалектни категории и типове при словообразуването на съществителното име (съпоставително изследване върху материал от три български говора). – В: Известия на Института за български език, кн. 20., с. 107 – 185. (*Kochev, Iv. Dialect Categories and Types in the Formation of Nouns (a Comparative Study Based on Material Excerpted from Three Bulgarian Dialects). – V: Izvestia na Instituta za balgarski ezik, kn. 20, s. 107 – 185.*).
- Кочев, Ив., Ем. Кочева, Т. Мострова (1980)** Словообразуване на съществителното име в Супрасълския сборник. // *Проучвания върху Супрасълския сборник*, с. 131 – 136. (*Kochev, Iv., Em. Kocheva, T. Mostrova. Slovoobrazuvane na sashtestvitelnoto ime v Suprasalskia sbornik. // Prouchvania varhu Suprasalskia sbornik, s. 131 – 136.*).
- Кочева-Лefeldжиева, А. (2004)** Немски лексикални елементи в българските говори. София: Мултипринт, 227 с. (*Kocheva-Lefedzhieva, A. Nemski leksikalni elementi v balgarskite govori. Sofia: Multiprint, 227 s.*).
- Кювлиева, В. (1980)** Морфологична адаптация и асимилация на турските заемки – съществителни и прилагателни – в българския език. – В: Известия на института за български език, 24, 78 – 136. (*Kyuvlieva, V. Morphological Adaptation and Assimilation of the Turkish Borrowings – Nouns and Adjectives – in the Bulgarian Language. – V: Izvestia na Instituta za balgarski ezik, kn. 24., s. 78 – 136.*).
- Лютакова, Р. (1997)** Морфологична адаптация на английските заемки в българския и румънския език. // *Съпоставително езикознание*, XXII (2), с. 5 – 18. (*Lyutakova, R. Morfologichna adaptatsia na angliyskite zaemki v balgarskia i rumanskia ezik. // Sapostavitelno ezikoznanie, XXII (2), s. 5 – 18.*).
- Маринов, Вл. (2013)** Хибридни глаголи във влашкия диалект в гр. Брегово (Видинско). – В: Пuteви и домeти дијалекатске лексикoграфијe. Ниш, с. 167 – 177. (*Marinov, Vl. Hibridni glagoli vav vlashkia dialekt v gr. Bregovo (Vidinsko). – V: Putevi i dometi dijalekatske leksikografije. Nish, s. 167 – 177.*).
- Матов, Д. (1893)** Гръцко-български студии. – В: Сборник за народни умотворения, IX, с. 21 – 84. (*Matov, D. Gratsko-balgarski studii. – V: Sbornik za narodni umotvorenia, IX, s. 21 – 84.*).
- Мирчев, К. (1978)** Историческа граматика на българския език. III. София: Наука и изкуство, 303 с. (*Mirchev, K. Istoricheska gramatika na balgarskia ezik. III. Sofia: Nauka i izkustvo, 303 s.*).
- Мострова. Т. (1989)** Имена за действия и за резултати от действия в два превода от XIV в. // *Език и литература*, кн. 2, с. 52 – 58. (*Mostrova. T. Imena za deystvia i za rezultati ot deystvia v dva prevoda ot XIV v. // Ezik i literatura, kn. 2, s. 52 – 58.*).
- Патев, П. (1970)** Морфологична асимилация на френските думи в българския език. // *Годишник на СУ Фак. зап. филол.*, LXIV, с. 263 – 329. (*Patev, P. Morfologichna asimilatsia na frenskite dumi v balgarskia ezik. // Godishnik na SU Fak. zap. filol., LXIV, s. 263 – 329.*).

- Перчеклийски, Л. (2011)** Словообразуване на Nomina abstracta в евангелски паметници от X и XI век. Благоевград: УИ Неофит Рилски, 240 с. (*Perchekliyski, L. Slovoobrazuvane na Nomina abstracta v evangelski pametnitsi ot X i XI vek. Blagoevgrad: UI Neofit Rilski, 240 s.*)
- Скорчев, П. Д. (1947)** Гръцкият глагол в нашия народен говор. // *Език и литература*, кн. 2, с. 19 – 22. (*Skorchev, P. D. Gratskiyat glagol v nashia naroden govor. // Ezik i literatura, kn. 2, s. 19 – 22.*)
- Филипова-Байрова, М. (1969)** Гръцки заемки в съвременния български език. София: БАН, 186 с. (*Filipova-Bayrova, M. Gratski zaemki v savremennia balgarski ezik. Sofia: BAN, 186 s.*)
- Dokulil, M. (1962)** Tvoření slov v češtině. T.1. Praha, 264 p.
- Szymański, T. (1968)** Słowotworstwo rzeczownika w bułgarskich tekstach XVII-XVIII wieku. Wrocław - Warszawa – Krakow, 199 p.